

4.1 Leiding VWS bij infectieziekten A

In de Wet publieke gezondheid is opgenomen dat de minister van VWS leiding geeft aan de bestrijding van een epidemie van een infectieziekte behorend tot groep A of een directe dreiging daarvan (artikel 7, Wpg). De minister kan in zo'n situatie de voorzitter van de veiligheidsregio opdragen hoe de bestrijding ter hand te nemen, waaronder begrepen het opdragen tot het toepassen van maatregelen zoals beschreven in hoofdstuk V van de Wpg.

Tijdens de bestrijding van een infectieziekte is er echter maar af en toe sprake van directe opdrachten van de minister aan voorzitters van de veiligheidsregio's. Leiding geven kan op meer manieren dan alleen door officiële opdrachten te geven. Van leiding geven wordt door veel partijen ook meer verwacht. Voor dit draaiboek gaan we uit van de interpretatie: het beïnvloeden van gedrag van andere bestuurders, organisaties en personen om een of meerdere doelen te bereiken. Daarbij moet de minister steeds goed afwegen of een organisatie een taak zelfstandig aankan of dat ondersteuning, coördinatie of sturing wenselijk of nodig is. In het kader van de nationale crisisorganisatie wordt over de leidinggevende rol gesproken van faciliteren, richting geven en sturen.

De algemene doelen voor infectieziektebestrijding in Nederland van ziekten uit de groep A zijn:

- Zoveel mogelijk voorkomen van besmettingen in Europees en Caribisch Nederland (BES) en van verspreiding van besmettingen naar het buitenland
- Optimale informatie en advisering van mensen in Europees en Caribisch Nederland (BES) en Nederlanders in het buitenland
- Optimale zorg aan patiënten in Europees en Caribisch Nederland (BES)

Daarvan afgeleid gelden als doelen voor het leiding geven door VWS:

1. Gecoördineerde inzet van het openbaar bestuur en overheidsorganisaties bij de bestrijding van een infectieziekte van de groep A, op basis van adviezen van deskundigen op het terrein van infectieziektebestrijding
2. Optimale samenwerking met private partijen, in het bijzonder met zorgaanbieders

Hierna is beschreven hoe VWS de leidinggevende rol invult tijdens (een dreiging van) een uitbraak van een infectieziekte A. De tekst is gemaakt voor het beleidsdepartement, maar bekijkt de leiding van VWS inclusief de taken van het RIVM en de IGZ.

4.2. Leiding geven ten aanzien van veiligheidsregio's en GGD-regio's

In de Wet publieke gezondheid is opgenomen dat het bestuur van de veiligheidsregio zorg draagt voor de voorbereiding op de bestrijding van een A-ziekte. Het bestuur beschrijft in zijn crisisplan de organisatie, de taken en de bevoegdheden in het kader van de voorbereiding op de bestrijding van een epidemie van een A-ziekte. Dit deel van het crisisplan wordt vastgesteld in overeenstemming met het algemeen bestuur van de gemeentelijke gezondheidsdienst (GGD). De voorzitter van de veiligheidsregio draagt zorg voor de bestrijding van een A-ziekte. De GGD is verantwoordelijk voor de operationele voorbereiding en uitvoering van de infectieziektebestrijding.

Omgeving

- Bestuur en voorzitter veiligheidsregio (burgemeesters regio, burgemeester grootste gemeente)
- Bestuur GGD (portefeuillehouders zorg van colleges b&w)

- Directeur publieke gezondheid, GGD, GHOR
- Brandweer, politie, gemeenten, veiligheidsregio's, vitale sectoren
- Zorgaanbieders, laboratoria
- Veiligheidsberaad, VNG, GGD GHOR Nederland
- Raad van Directeuren Veiligheidsregio's, Raad van Brandweer Commandanten, Managementraad Bevolkingszorg, Nationale Politie

Taakveld veiligheidsregio en GGD

- Regionale coördinatie en uitvoering aanpak infectieziekte
- Afstemming beleid openbare orde en veiligheid op de landelijke infectieziektebestrijding
- Afstemming risico- en crisiscommunicatie op de landelijke infectieziektebestrijding

4.2.1. Werkwijze

De minister van VWS kan de voorzitter van de veiligheidsregio opdracht geven om bepaalde maatregelen uit te voeren of juist niet uit te voeren. Bij afwezigheid van een dergelijke opdracht kan de voorzitter veiligheidsregio zelf beslissen over het nemen van maatregelen ter bestrijding van de infectieziekte-uitbraak (gehoord hebbende de GGD). In de praktijk is een opdracht of aanwijzing meestal niet nodig omdat de betrokken bestuurders, organisaties en patiënten meewerken aan het landelijke beleid voor de bestrijding van de infectieziekte.

Opdracht of aanwijzing

Als de minister van VWS opdrachten of aanwijzingen geeft aan de voorzitter veiligheidsregio doet hij dat in een officiële brief met vermelding van het wetsartikel waar de opdracht of aanwijzing op gebaseerd is.

Bestuurlijke afstemming

Indien er behoefte is aan bestuurlijke afstemming over het beleid kan de minister een Bestuurlijk Afstemmingsoverleg organiseren (meestal volgend op een advies van een Outbreak Management Team) of een bestuurlijke bijeenkomst.

4.2.2. Wettelijke bevoegdheden minister van VWS bij A-ziekten

- De minister kan de voorzitter veiligheidsregio opdragen hoe de bestrijding ter hand te nemen, waaronder begrepen het opdragen tot het toepassen van de maatregelen bedoeld in hoofdstuk V (Wpg, art. 7, lid 1). Het gaat dan om:
 - personen ter isolatie in een ziekenhuis doen opnemen;
 - een ter isolatie opgenomen persoon door een arts doen onderzoeken;
 - personen in quarantaine plaatsen;
 - een persoon een verbod opleggen om beroeps- of bedrijfsmatige werkzaamheden te verrichten;
 - gebouwen, vervoermiddelen, goederen en waren controleren op besmetting;
 - voorschriften geven van technisch-hygiënische aard voor besmette gebouwen, vervoermiddelen, goederen en waren;
 - besmette gebouwen, vervoermiddelen of goederen ontsmetten, inclusief vernietiging van vectoren;
 - besmette gebouwen of terreinen dan wel gedeelten daarvan sluiten;
 - een verbod uitvaardigen voor het gebruik maken of betreden van besmette vervoermiddelen;
 - besmette waren vernietigen;
 - opdracht geven aan de exploitant van een burger(lucht)haven om voorlichting te geven aan reizigers, medewerking te verlenen aan onderzoek van vertrekkende of aankomende reizigers, voorschriften van technisch-hygiënische aard uit te voeren en gebouwen of terreinen dan wel

gedeelten daarvan te sluiten;

- opdracht geven aan een vervoersexploitant om voorlichting te geven aan passagiers, maatregelen van technisch-hygiënische aard uit te voeren, een schip of luchtvaartuig en de hierin aanwezige goederen te controleren en te ontsmetten, met inbegrip van de vernietiging van vectoren.

- De minister kan de burgemeester opdragen om toepassing te geven aan de maatregelen bedoeld in artikel 22a van de Wet op de lijkbezorging (Wpg, art. 7 lid 3). Het gaat dan om maatregelen om het gevaar af te wenden van een lijk dat besmet is met een infectueus of giftig agens of een infectieuze of giftige stof (of een gegrond vermoeden daarvan).
- De minister kan een bestuurlijk afstemmings overleg (BAO) voeren (Wpg, art. 7 lid 4).
- De minister kan bepalen of een infectieziekte wordt aangemerkt als behorend tot groep A (Wpg, art. 20)

4.3.2. Wettelijke bevoegdheden minister van VWS bij A-ziekten bij zorgaanbieders

- De minister kan een schriftelijke aanwijzing geven aan een zorgaanbieder en eventueel bestuursdwang, last onder dwangsom, bestuurlijke boete en hechtenis (laten) opleggen (Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg, art. 27-30). Dat kan hij onder andere als hij van oordeel is dat een zorginstelling geen goede zorg biedt (art. 2) of dat een zorginstelling de zorg niet goed organiseert (art. 3).
- De minister kan verzocht worden door de voorzitter van de veiligheidsregio om de nodige maatregelen te treffen tegen een instelling of zorgaanbieder als die in gebreke blijft ondanks een schriftelijke aanwijzing van de voorzitter veiligheidsregio (Wet veiligheidsregio's, art. 34).
- De minister kan opdracht geven aan de Inspectie voor de Gezondheidszorg om een zorgaanbieder te inspecteren
- De minister kan, na advies van de betreffende zorgverzekeraars en het bestuur van de veiligheidsregio, tijdelijk een andere rechtspersoon aanwijzen voor ambulancezorg als een RAV niet meer aan de eisen kan voldoen (Tijdelijke wet ambulancezorg, art. 8).
- De minister is bevoegd tot het opleggen van een last onder dwangsom ter handhaving van eisen van de Regeling Tijdelijke wet ambulancezorg (Tijdelijke wet ambulancezorg, art. 12).
- De minister kan (een gesloten afdeling van) een ziekenhuis aanwijzen waar gedwongen opname ter isolatie ten uitvoer wordt gelegd. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen eisen worden gesteld waaraan de opname ter isolatie en het onderzoek moeten voldoen (Wet publieke gezondheid, art. 34).
- De minister en de directeur-generaal volksgezondheid hebben, bij Koninklijk Besluit, op basis van de Noodwet geneeskundigen bevoegdheden met betrekking tot de geneeskundige, tandheelkundige, verloskundige en farmaceutische voorziening ten behoeve van de bevolking voor het geval van oorlog, oorlogsgevaar, daaraan verwante of daarmee verband houdende buitengewone omstandigheden.